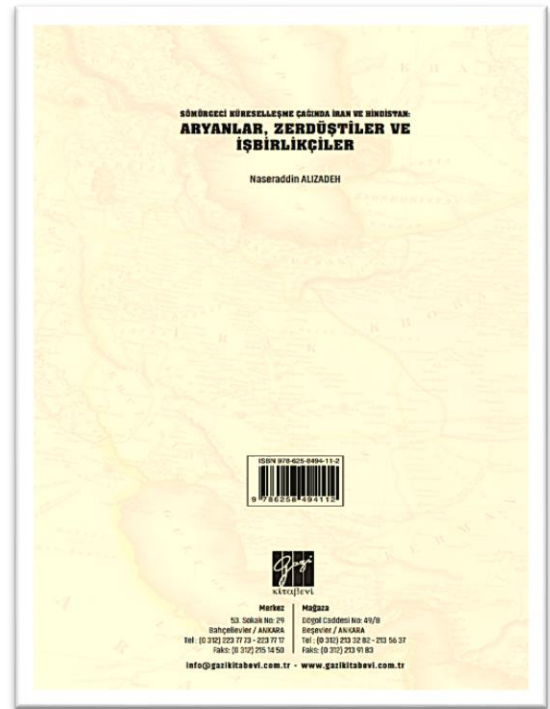
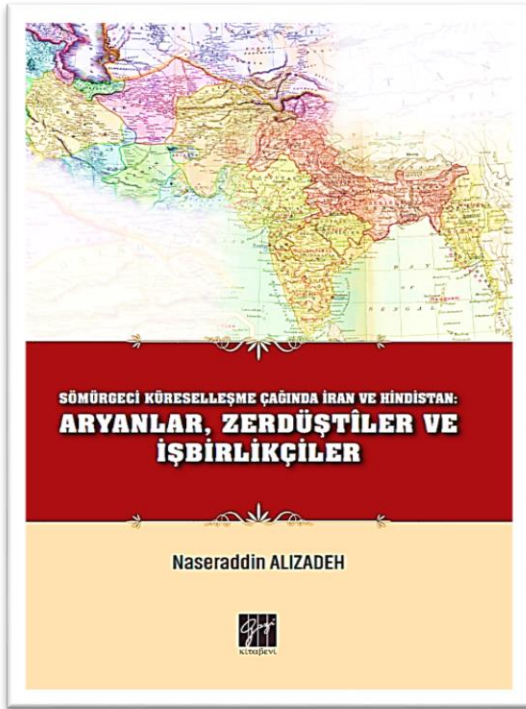

Başaran, Ali. (2023). “Sömürgeci Küreselleşme Çağında İran ve Hindistan: Aryanlar, Zerdüştiler ve İşbirlikçiler Adlı Eser”. *Asya Araştırmaları Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*. 7 (1), 125-128.

Tanıtım Yazısı

KİTAP TANITIMI
BOOK INTRODUCTION

“SÖMÜRGEÇİ KÜRESELLEŞME ÇAĞINDA İRAN VE HİNDİSTAN: ARYANLAR, ZERDÜŞTİLER VE İŞBİRLİKÇİLER” ADLI ESER*

The Book Named “Iran and India in the Age of Colonial Globalization: Aryans, Zoroaster’s and Collaborators”

Hazırlayan: Ali BAŞARAN**

* Geliş Tarihi / Received: 31.03.2023, Kabul Tarihi / Accepted: 19.06.2023. <https://doi.org/10.58640/asyar.1274777>

** Doç. Dr., Karabük Üniversitesi İşletme Fakültesi Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü, alibasaran3@gmail.com, ORCID ID:<https://orcid.org/0000-0002-1870-2495>

Sömürgeci Küreselleşme Çağında İran ve Hindistan: Aryanlar, Zerdüştiler ve İşbirlikçiler adlı eserin yazarı Naseraddin Alizadeh'tir. Alizadeh hakkında birkaç hususu belirtmekte fayda vardır. A. Zeki Velidi Togan ve Edward Hallett Carr, kitabın müellifin eseri olduğunun unutulmaması gerektiğini ifade etmişlerdir. A. Zeki Velidi Togan'ın aktarımına göre: "... Herhalde tarih, ilim olmakla beraber, kendisiyle meşgul olan zevatın temayüllerine pek fazla maruz kalabilen bir ilimdir" (Togan, 2020: 15). A. Zeki Velidi Togan'ın tespiti milletleri tetkik eden tüm toplum bilimi mensupları ve eserleri için geçerlidir. Edward Hallett Carr'ın tarihe dair tespitini de anmakta yarar vardır: "...Tarihten önce tarihçiyi incelemeliyiz. Şimdi buna şunu ekliyorum: Tarihçiyi incelemeden önce de onun tarihî ve toplumsal çevresini incelemeliyiz. Tarihçi, bir birey olarak aynı zamanda hem tarihin hem de toplumun bir ürünüdür..." (Carr, 2013: 97). Dolayısıyla eser müessirden, telif müelliften ayrı tanınamayacağı için kitabı tanıtırken yazarını da tanıtmak gerekmektedir. Aslında yazarın kendisi kitabını tanıttak için uygun cümleleri ifade etmiştir: "... Öyküleri anlatanlar toplumu yönetirler ... tersi de doğrudur; toplumu yönetenler hikâyeleri anlatırlar ... anlatılar, hikâyeler güçle bağlantılı bir şeydir ..." (<https://youtu.be/4YF4oUuj424?t=42>). Bu çerçevede Naseraddin Alizadeh'in kitabını tanıtmamızın en iyi yöntemi müellifini de unutmadan bilgileri sunmaktır.

İran Araştırmaları Merkezi'nin "Kitap Tanıtımı" video listesinin 5. sırasında yer alan bu eserin, İRAM İstanbul tarafından 15 Aralık 2021 tarihinde Mert Aydemir'in sunuculuğunda tanıtımına yönelik yapılan yayında¹ verilen bilgilere göre Naseraddin Alizadeh, 2005 senesinde İran Tebriz Üniversitesi Fizik Bölümünden mezun olmuştur. 2008'de Tahran Allame Tabatabai Üniversitesi İktisat Bölümünde Yüksek Lisansını tamamlamıştır. 2011 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Doktora eğitimine başlayıp 2017 yılında "İran'da Bölgesel Gelir Dağılımının Politik Ekonomisi" başlıklı Doktora Tezini savunmuştur. Ocak 2019'da Karabük Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümünde Öğretim Üyeliği görevine başlamıştır. Başlıca araştırma alanları İran politik ekonomisi, İran'da milliyetçilik ve tarihsel sosyolojidir. Yazar bahsi geçen tanıtım yayınında kitabın hazırlanış sürecine değinmiştir. Yazar 15-20 yıl önce kitabın konusu ile tanıştığını, tanışma sonrası zaman zaman kitabın konusu ile alakalı belge ve bilgilerle meşgul olduğunu belirtmiştir. Kitabı yazmaya başlamasından, yani 2017'den 6-7 yıl önce kitabın konusuna dair bilgi ve belgelerle meşguliyetinin arttığını belirtmiştir. 2017'de kitabı yazmaya başlayıp İngilizce olarak iki bölüm yazdıktan sonra Türkçe yazmaya karar verdiğini belirtmiştir. Naseraddin Alizadeh'in eseri hazırladığı süreçte; taslaklar ve konu başlıklarıyla ilgili yapılan sohbetlerde, tartışılan mevzuların Türkiye'de yaygın bilinmediği, hatta yazılanların doğruluğu ya da yanlışlığını ölçecek uzmanların dahi olmadığı, bu nedenle Türkçe hazırlanmasının Türkiye'ye ve Türkçe bilgi birikimine önemli katkı sunacağına dair fikirler tarafımda kendisine iletilmiş, ayrıca çalışmanın Gazi Kitabevi yayınlarına uygun olduğu belirtilmiştir. Eser, yine tarafımda yayınından önce, tüm bölümleri kelime kelimesine varıncaya kadar tetkik edilerek okunmuştur. Bazı kelimelerin Türkiye Türkçesindeki anlamlarına dair yazarla istişare edilmiştir. Alizadeh, şahsım haricinde kitaba katkıda bulunanları 12. sayfada belirtmiştir: Ali Başaran, Robabeh Taghizadadehzonuz, Heydar Shadi ve Ali Rıza Mukaddem.

Kitabın hazırlanış sürecini kısaca belirttikten sonra kitabın hangi bilim alanına katkı sunduğu hususuna gelince, kanaatimiz öncelikle Uluslararası İlişkiler bilim alanının "Ortadoğu Çalışmaları" anahtar kelimesi kapsamına giren İran ve Hindistan'a dair katkı sunduğu yönündedir. Kitap ayrıca kanaatimizce henüz doçentlik müracaatları anahtar kelimeleri arasında yer alamayan Uluslararası İlişkiler bilim alanının "Uluslararası Siyasi-İktisadi İlişkiler Etkileşimi" anahtar kelimesine katkı sağlamaktadır. Üniversitelerarası Kurulun Mart 2023 dönemi Doçentlik Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Temel Alanı'na göre değerlendirmemizi sıralarsak; bu eser, 1141 Uluslararası İlişkiler, 1133 Siyasi Tarih, 1137 Sosyal ve Kültürel Antropoloji, 1186 Uluslararası Ticaret alanlarına katkı sunmaktadır. Bu sıralanan alanlar haricinde Üniversitelerarası Kurulun Mart 2023 dönemi Doçentlik İlahiyat Temel Alanı'na göre 602 Felsefe ve Din Bilimleri alanına da katkı sağladığı söylenebilir. Eserin, hangi anahtar kelimelere göre katkı sunduğunu belirlemeye çalıştığımızda ise 114107 Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Uluslararası İlişkiler-Ortadoğu Çalışmaları, 114105 Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Uluslararası İlişkiler-Bölgesel Çalışmalar, 114106 Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Uluslararası İlişkiler-Küreselleşme, 117405 Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Uluslararası İktisat-Uluslararası Politik İktisat, 116113 Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Yakınçağ Tarihi-Ortadoğu Tarihi, 117511 Sosyal, Beşerî ve

¹ (https://youtu.be/YQEUvbESVOE?list=PL9-8QSEILCBp8cPtRh77Tv4r5m_dr1gzo&t=64).

İdari Bilimler Yeniçağ Tarihi-Keşifler ve Sömürgecilik Tarihi, 60204 İlahiyat Felsefe ve Din Bilimleri-Din Sosyolojisi, 60205 İlahiyat Felsefe ve Din Bilimleri-Dinler Tarihi, 60204 İlahiyat Felsefe ve Din Bilimleri-Din Sosyolojisi alanları sıralanabilir. Mart 2023 dönemi Doçentlik Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Temel Alanı anahtar kelimeler arasında yer almayan, ancak 1141 koduyla başlayan Uluslararası İlişkiler’e eklenmesi gerektiği kanısında olduğumuz “Uluslararası Siyasi-İktisadi İlişkiler Etkileşimi” anahtar kelimesi bu eserin katkı sunduğu anahtar kelimelerden bir diğeridir.

Kitabın muhtevasında ise Alizadeh, Zerdüşti Parsî toplumun İran milliyetçiliğinin oluşumuna tesirini, konu edilen coğrafyada toplumların etkileşimini sömürgecilik ve küreselleşme çerçevesinde irdelemektedir. Yazar, kitabı sekiz bölüme ayırmıştır. İlk iki bölüm Hindistan’a dairdir. İlk Bölümde Hindistan’da Parsiler, Zerdüştilerin durumu, sömürgeci küreselleşme sırasında Batılılarla etkileşimleri, toplum içi değişimleri, dönüşümlerini konu etmiştir. İkinci Bölümde sömürge Hindistan’da Parsilerin yükselişinin iktisadi ve askerî nedenleri ve sonuçlarını aktarmıştır. Üçüncü bölümde Aryancılığın Avrupa’da, Hindistan’da ortaya çıkışı ve tesirlerini ele almıştır. Yazarın sayfa 89’daki şu ifadesi; Avrupalıların denizaşırı sömürgelerindeki toplumlardan kendilerini üstün gördüklerini göstermektedir:

“... Alman filozof Immanuel Kant (1724-1804), beyazların insanlığın en yetkin ve eksiksiz türü olduğunu, “sarı” Kızılderililerin ise yetersiz yetenekleri olduğunu vurgulamıştır. O, beyazların doğal olarak zencilerden ve genel olarak insanların öteki türlerinden üstün olduklarını savunmuştur. ...”

Dördüncü Bölümde Aryancılık söylem-ideolojisinin temsilcilerinden üçünün görüşleri aktarılmıştır. Bu bölümde sayfa 135’te geçen şu ifade dikkat çekicidir:

“... Parsiler, Zerdüştlüğü yücelten ve ona ayrıcalık tanıyan mason localarına üye olup Aryancıların düşlerini benimsemişlerdir. Dolayısıyla, masonluğun Avrupa’da güçlenmesi bir üst aklın gizemli girişimleri sonucu değil, Batı’daki çalkantıların ürünü gibi yorumlanmalıdır. Doğu’da genişleyen masonluk ise sömürgecilik ve sömürgeleştirilen ülkelerde yaşanan dönüşümlerle ilişkide ele alınmalıdır.”

Beşinci Bölüm Kaçar Devleti öncesi Zerdüştlük’e dair bilgiler vermektedir. Altıncı Bölüm Kaçar İran’ı ile sömürge Hindistan’ın etkileşimine dairdir. Yedinci Bölümde Parsî lobiciliğinin Kaçar İran’da Zerdüştlere faydalar sağlanması aktarılmıştır. Son Bölüm aslında bir anlamda Sonuç Bölümüdür, İran’da ilk milliyetçi kuşağın doğuşuna Azerkeyvanî ve Aryancı söylem-ideolojinin tesirini irdelemiştir.

İran Araştırmaları Merkezi’nin internet sitesinde esere dair verdiği tanıtımı burada aktarmak faydalı olacaktır. (<https://iramcenter.org/etkinlik/somurgeci-kuresellesme-caginda-iran-ve-hindistanaryanlar-zerdust%C3%AEler-ve-isbirlikciler-8>):

“Alizadeh, kitabında Hindistan’daki Zerdüşti Parsî toplumunun İran milliyetçiliğinin oluşumuna katkılarını ele alır. İran ve Parsî toplumları arasındaki etkileşimin tarihsel arka planını sömürgecilik ve küreselleşme süreçlerinin hazırladığını savunur. Kitabın ilk bölümünde Parsî toplumunun sosyal ve ekonomik yükselişinin nedenleri üzerinde durur. İkinci bölümde Parsiler ile Batılı sömürgeci güçler arasındaki ilişkileri, üçüncü ve dördüncü bölümlerde Aydınlanma Dönemi içerisinde Avrupa’da Aryan söyleminin gelişimini inceler. Yazar, beşinci bölümde Kaçar Dönemi öncesi İran’da Zerdüştlük ve Zerdüştlüğün tarihine odaklanır. Altıncı ve yedinci bölümleri İran-Hindistan kültür etkileşimine, sekizinci ve son bölümü ise İran’da Parsîlerin ve Aryan söyleminin etkisinde gelişen milliyetçilik ile ilk kuşak milliyetçilere ayırır.”

Kitap, 26 Eylül 2021’de Ankara’da Vadi Grafik Tasarım Reklam Ltd. Şti. tarafından beyaz kâğıda basılmıştır. 291 sayfa, karton kapak, 16x23,5 ebatındadır. Kitap siyah beyaz dört harita, iki görsel ve bir çizim içermektedir. ISBN numarası “9786258494112” olan kitap temin edilebilir durumdadır.

Sonuç olarak *Sömürgeci Küreselleşme Çağında İran ve Hindistan: Aryanlar, Zerdüştiler ve İşbirlikçiler* adlı kitap, Annales tarih yazımı usulünce yazılmıştır. Kitapta günümüz İran toplumundaki

bir sorun geriye doğru gidilerek çözümlenmeye çabalanmış; yazarın dil bilgisinden dolayı Arapça, Farsça, İngilizce materyallerin kullanımı konuyu zenginleştirmiştir.²

Kaynaklar

Carr, Edward Hallett. (2013). *Tarih Nedir?* İstanbul: İletişim Yayınları.

Togan, A. Zeki Velidi. (2020). *Tarihte Usul*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

<https://iramcenter.org/etkinlik/somurgeci-kuresellesme-caginda-iran-ve-hindistan-aryanlar-zerdust%C3%AEler-ve-isbirlikciler-8>.

<https://youtu.be/4YF4oUuj424?t=42>.

https://youtu.be/YQEUvbESVOE?list=PL9-8QSEILCBp8cPtRh77Tv4r5m_dr1gzo&t=64.

² Kitap ile ilgili yorum, eleřtiri ve katkı sunmak isteyenler yazar Naseraddin Alizadeh'e "na.alizadeh2005@gmail.com" adresinden yazabilirler.